

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Η ισονομία των πολιτών εγγύηση της δημοκρατίας

Τίτλος:

«Τα απομεινάρια μιας δίκης ...»

Συγγραφή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

Εφαρμογή: ΚΑΡΑΘΟΔΩΡΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Τα απομεινάρια μιας δίκης...

Εφαρμογή σεναρίου

Βασιλική Καραθόδωρου

Δημιουργία σεναρίου

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 03/2/2014 μέχρι 24/2/2014

Σχολική μονάδα

Ιδιωτικό Γυμνάσιο «Ανατόλια» Θεσσαλονίκης- 1^ο Γυμνάσιο

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ενότητα 5^η: Η ισονομία των πολιτών εγγύηση της δημοκρατίας [Ισοκράτης, «Κατά Λοχίτου» 18-21]

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

-

Χρονική διάρκεια

9 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, διαδραστικός πίνακας

II. Εικονικός χώρος: Εικονικός τοίχος Padlet

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Απαιτείται η εξοικείωση του διδάσκοντος και των μαθητών/ μαθητριών τόσο με ιστοεξερευνήσεις στο διαδίκτυο, όσο και με ανοιχτά διερευνητικά ψηφιακά περιβάλλοντα, όπως η Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, αλλά και με περιβάλλοντα Web 2.0. όπως το Padlet. Η καλή γνώση της λειτουργίας της δικαιοσύνης και του πολιτικού συστήματος της αρχαίας Αθήνας από τον διδάσκοντα θα διευκολύνει πολύ την εφαρμογή του σεναρίου, αφού θα μπορεί να ενισχύσει τους μαθητές σε οποιοδήποτε γνωστικό πρόβλημα θα προκύψει. Θα βοηθήσει, επίσης, αν η τάξη είναι εξοικειωμένη με τα παιχνίδια ρόλων. Ο διδάσκων πρέπει, τέλος, να έχει εντρυφήσει σε σύγχρονες παιδαγωγικές σε σχέση με τη *Διδακτική των Μέσων*, όπως ο *Σχεδιασμός* (βλ. Cope & Kalantzis 2000).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Κοσμάς Τουλούμης: «Τα απομεινάρια μιας δίκης...», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Γ' Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, συλλέγουν στοιχεία από το διαδίκτυο για τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των αθηναϊκών δικαστηρίων και της σχέσης τους με τη λειτουργία του αθηναϊκού πολιτεύματος, με σκοπό να «αναπαραστήσουν» μια δίκη με θέμα ανάλογο με αυτό του δικανικού λόγου του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι μαθητές/ μαθήτριες αξιοποιούν προς αυτή την κατεύθυνση την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού [«Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια»](#). Το σενάριο ολοκληρώνεται με την έκδοση από τους μαθητές δικαστικής απόφασης σχετικής με το θέμα του αποσπάσματος, ακολουθώντας τον τρόπο σύνταξης ανάλογων αποφάσεων στην αρχαία Ελλάδα. Η απόφασή τους θα αναρτηθεί, ακολουθώντας τη μορφή και τον τρόπο που ανακοινώνονταν οι δικαστικές αποφάσεις και τα ψηφίσματα στην αρχαία Αθήνα, σε έναν χώρο όπου θα μπορεί σήμερα να είναι προσιτή σε όλους. Ένας ψηφιακός «τοίχος» κοινωνικής δικτύωσης μπορεί, κάλλιστα, να είναι αυτός ο χώρος. Επιλέχτηκε για αυτό το σκοπό ο εικονικός «τοίχος» [Padlet](#).

Εκτός από τις παραπάνω δυνατότητες ευρύτερης κοινοποίησης της δουλειάς τους, οι ΤΠΕ παρέχουν τις ψηφιακές εκείνες πηγές τις οποίες οι μαθητές προσεγγίζουν κριτικά για να αντλήσουν κατάλληλο υλικό για τις αποστολές τους. Στα ψηφιακά λεξικά, της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, «ελέγχουν» το αρχαιοελληνικό και νεοελληνικό λεξιλόγιο που αρμόζει στην περίπτωση.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένα τα Ανθολόγια Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου, με αποσπάσματα κειμένων στο Α΄ Μέρος και στα υπόλοιπα μέρη να εστιάζονται στο λεξιλογικό – ετυμολογικό, και στη γραμματική και το συντακτικό, δεν ευνοούν, τις περισσότερες φορές, μια συνολική προσέγγιση του κειμένου στο επίπεδο της ευρύτερης θεματολογίας του, του κειμενικού του είδους και των στόχων του συγγραφέα του. Το παρόν σενάριο αποσκοπεί στην ανάδειξη γενικών παραμέτρων του αρχαίου κόσμου μέσα από ένα απόσπασμα αρχαίου ελληνικού κειμένου από το πρωτότυπο, τον δικανικό λόγο του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου». Δεν επικεντρώνεται τόσο στην ανάλυση του αρχαίου λόγου σε επίπεδο γραμματικής και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συντακτικού, όσο στην ανάδειξη του κόσμου και των αξιών του, αλλά και του ειδικότερου πλαισίου (στα δικαστήρια στην προκειμένη περίπτωση) μέσα στον οποίο αναπτύσσεται και του οποίου αποτελεί προϊόν έκφρασης και επικοινωνίας ο αρχαιοελληνικός λόγος

Αποσκοπεί, έτσι, στη «βαθύτερη κατανόησή τους (των αρχαίων κειμένων) από διδάσκοντες και διδασκομένους σε όλα τα επίπεδα (λεξιλογικό, σημασιολογικό, συντακτικό, υφολογικό, ιδεολογικό)» (Μαρωνίτης 2010), ενώ οι δραστηριότητες των μαθητών κινούνται στο πλαίσιο της *κριτικής γλωσσικής επίγνωσης*: η διδασκαλία του λεξιλογίου συνδυάζεται με μορφολογική και σημασιολογική επίγνωση, αλλά και τη διαχρονική εξέλιξη της σημασίας μιας λέξης (Κουτσογιάννης 2008).

Παιδαγωγικά ακολουθείται η θεωρία του *Σχεδιασμού* (“Design”) η οποία σε συνδυασμό με τους *πολυγραμματισμούς* αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών, παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους. (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές/ μαθήτριες πρόκειται:

- Να εκτιμήσουν τον ρόλο της δικαιοσύνης ως συστατικού στοιχείου μιας ευνομούμενης πολιτείας.
- Να προσεγγίσουν το θέμα της ισονομίας ως καθοριστικού παράγοντα επιτυχίας του δημοκρατικού πολιτεύματος.
- Να αναρωτηθούν για τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσουν στον σημερινό μας κόσμο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως περιβάλλοντα μιας νέας παγκόσμιας «Αγοράς» (με την αρχαιοελληνική έννοια της λέξης), όπου ο καθένας εκφράζει, μοιράζεται και γνωστοποιεί απόψεις τόσο στη δημόσια, όσο και στην ιδιωτική σφαίρα για διάφορα ζητούμενα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Γνωρίζουν από το πρωτότυπο κείμενο της αρχαίας ελληνικής τον κόσμο των αρχαίων ελληνικών δικαστηρίων σε επίπεδο οργάνωσης, λειτουργίας και διαδικασιών.
- Έρχονται σε μια πρώτη επαφή με τις αρχές και τις επιδιώξεις του αρχαίου δικανικού λόγου.
- Γνωρίζουν και αποπειρώνται να χρησιμοποιήσουν την αρχαία ελληνική ορολογία τη σχετική με τα δικαστήρια, εντοπίζοντας και τη σημερινή χρήση των ίδιων λέξεων (θεσμοί, διαδικασίες, αντικείμενα, νομική ορολογία).
- Αποπειρώνται να διατυπώσουν αρχαίο ελληνικό λόγο εκδίδοντας μια δικαστική απόφαση στα πρότυπα των αρχαίων αθηναϊκών δικαστηρίων.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να ασκηθούν, σε επίπεδο γλωσσικού γραμματισμού, στην παραγωγή αρχαίου ελληνικού λόγου μέσω της απόπειρας σύνθεσης δικαστικής απόφασης.
- Να μάθουν να προσεγγίζουν ένα κείμενο της αρχαίας ελληνικής γλώσσας μέσα από τα κειμενικά και πολιτισμικά του συμφραζόμενα, υπερβαίνοντας την απλή γραμματικοσυντακτική επεξεργασία.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες κριτικής επεξεργασίας των ψηφιακών πηγών με σκοπό να δημιουργήσουν το δικό τους έργο καταθέτοντας τη δική τους άποψη και την ταυτότητά τους.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες ενσυναίσθησης υποδυόμενοι συγκεκριμένους ρόλους, οι οποίοι δρουν ανάλογα με τις διαφορετικές τους ταυτότητες και την συγκεκριμένη περίπτωση.
- Να μάθουν να αξιοποιούν και να ελέγχουν κριτικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μέσω του αναστοχασμού για τον τρόπο και τη σημασία της λειτουργίας τους.

Διδακτικές πρακτικές

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου, σε σχέση και με τους στόχους του, αναμένεται οι μαθητές:

- Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, αφού εργάζονται σε ομάδες και οδηγούνται σε αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από αυτές.
- Να αυτενεργήσουν μέσα σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένο έργο.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες ενσυναίσθησης, καθώς αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους σε ένα παιχνίδι ρόλων.
- Να ασκηθούν στην κριτική αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων και πηγών, αλλά και μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η εξομάλυνση του αρχαίου κειμένου από τη διδάσκουσα και η κατανόηση του περιεχομένου του από τους μαθητές κρίθηκε απαραίτητη για την ομαλή εφαρμογή του σεναρίου. Οι μαθητές με καθοδηγητικές ερωτήσεις της διδάσκουσας αναγνώρισαν πως η έννοια της ισονομίας αποτελεί τον θεματικό πυρήνα του αποσπάσματος και κλήθηκαν να ορίσουν το περιεχόμενό της. Κατόπιν, εντόπισαν, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, σημεία του αρχαίου κειμένου που σχετίζονταν με αυτή.

Οι μαθητές οι οποίοι είχαν ήδη ασχοληθεί στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής με τα πολιτεύματα προβληματίστηκαν ιδιαίτερα σχετικά με την ορθή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος στην αρχαία Αθήνα και σήμερα. Αναπτύσσοντας γόνιμο διάλογο συνειδητοποίησαν το γεγονός πως η ισονομία αποτελεί μία πολύ σημαντική παράμετρο για τη δημοκρατία, στην οποία ο ρόλος της δικαιοσύνης είναι θεμελιώδης.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί μια προέκταση των ζητημάτων που τίθενται στην [Ενότητα 5 του σχολικού εγχειριδίου](#), όπως η ισονομία και ο ρόλος των δικαστών στο πλαίσιο της εύρυθμης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος. Κινείται, επίσης, στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων που υπάρχουν στο βιβλίο του εκπαιδευτικού και αφορούν το ρόλο της δικαιοσύνης και πώς αυτή βιώνεται από τους νέους σήμερα. (Βλ. [Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σελ. 47](#)).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται στο συγκεκριμένο σενάριο σε τρεις άξονες:

- Συνιστούν ένα διερευνητικό περιβάλλον, καθώς χρησιμοποιούνται από τους μαθητές ψηφιακές πηγές για να βρουν πληροφορίες για τον τρόπο λειτουργίας των αρχαίων αθηναϊκών δικαστηρίων και των μελών τους, αλλά και για τις αποφάσεις τους και τις αρχές (π.χ. ισονομία) στις οποίες στηρίζονταν αυτές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Προσφέρουν ένα διερευνητικό περιβάλλον προσέγγισης και χρήσης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, καθώς και λέξεων της νέας ελληνικής που προέρχονται από αυτήν, με βάση την αξιοποίηση ηλεκτρονικών λεξικών.
- Δίνουν τη δυνατότητα για παραγωγή νέων ψηφιακών πόρων, ύστερα από την κριτική επεξεργασία των δεδομένων από τους παραπάνω δύο άξονες, μετατρέποντας τους μαθητές από «χρήστες» σε «παραγωγούς» της γνώσης, σύμφωνα και με τις επιδιώξεις της *Διδακτικής των Μέσων* (βλ. Kron & Sofos 2007)

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου:

Ενότητα 5: [Η ισονομία των πολιτών εγγύηση της δημοκρατίας.](#)

[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Ισοκράτης, «Κατά Λοχίτου» 9-14.](#) Στο *Isocrates I–III*. 1980. Ed. G. Norlin. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press / London: William Heinemann Ltd [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Ιστοσελίδες

[Padlet](#) [Εικονικός «τοίχος»].

Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο: [Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#) [πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

[Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας](#)

[Βασικό λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ηλεκτρονικά Λεξικά

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Ύστερα από τη γλωσσική εξομάλυνση, τη μεταφραστική προσέγγιση του κειμένου και τον διάλογο τον σχετικό με την έννοια της ισονομίας (1^η διδακτική ώρα) ακολούθησε η 2^η διδακτική ώρα η σχετική με την αφόρμηση. Στους μαθητές τέθηκαν ερωτήματα σχετικά με τη λειτουργία των αθηναϊκών δικαστηρίων και τη διαδικασία που αυτά ακολουθούσαν για την απονομή της δικαιοσύνης. Γρήγορα συνειδητοποίησαν ότι οι γνώσεις τους δεν ήταν αρκετές ή σαφείς. Στη συνέχεια, ακολούθησε το εξής ερώτημα: «Ποια απόφαση πιστεύετε ότι έλαβε το δικαστήριο σχετικά με την υπόθεση του Λοχίτη;». Ανακοινώθηκε το ζητούμενο της αποστολής των μαθητών με βάση το συγκεκριμένο σενάριο: «Μπορείτε να αναπαραστήσετε τη δίκη του Λοχίτη και να καταλήξετε εσείς σε μια απόφαση;» και δόθηκε η βασική ιστοσελίδα που χρησιμοποιείται στο σενάριο, [Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#). Η περιήγηση στην ιστοσελίδα και η αναζήτηση πληροφοριών δε δυσκόλευσε τους μαθητές, καθώς είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι, ήδη από τις τάξεις του δημοτικού, με την τεχνολογία.

Α' Φάση

Κατά την 3^η και 4^η διδακτικές ώρες οι μαθητές χωρίστηκαν, χωρίς την παρέμβαση της διδάσκουσας, σε πέντε ομάδες των πέντε ατόμων και ανέλαβαν τους συγκεκριμένους ρόλους και τις αποστολές που προβλέπονται στα Φύλλα Εργασίας. Οι ομάδες που προέκυψαν ήταν μεικτών ικανοτήτων.

Οι «Σκηνοθέτες» ανέλαβαν να αναπαραστήσουν το υλικό πλαίσιο του αθηναϊκού δικαστηρίου (τόπο, πρόσωπα, υποθέσεις, αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στο δικαστήριο). Κάθε ομάδα είχε τη δυνατότητα να αναθέσει και διαφορετικό ρόλο στα μέλη της εκτός από τους γνωστούς και καθιερωμένους (εκπρόσωπος, γραμματέας, σύνδεσμος με τις άλλες ομάδες κ.λ.π.).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η δεύτερη ομάδα, οι «Γραμματείς του δικαστηρίου» συνέλεξαν πληροφορίες για τη διαδικασία που ακολουθούνταν στα αθηναϊκά δικαστήρια αξιοποιώντας δεδομένα από την ιστοσελίδα «Μια ημέρα στο αθηναϊκό δικαστήριο» και από σχετική έρευνα στο διαδίκτυο. Οι «Νομικοί», η τρίτη ομάδα, διερεύνησαν το ποιοι ήταν οι κατηγοροί και οι κατηγορούμενοι, οι δικαστές, οι ένορκοι και οι μάρτυρες με βάση τις ίδιες, παραπάνω, πηγές. Η τέταρτη ομάδα, οι «Νομοθέτες», ανέλυσαν τη νομοθεσία που σχετιζόταν με την απονομή της δικαιοσύνης. Οι «Φιλολόγοι», τέλος, διερεύνησαν, ως πέμπτη ομάδα, τη συγκεκριμένη υπόθεση που εκδικάζεται κατά του Λοχίτη και συνεισέφεραν πληροφορίες για αυτήν. Εντόπισαν το επιλογικό μέρος του λόγου του Ισοκράτη στο Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και συνέλεξαν από εκεί τις σχετικές πληροφορίες. Κάθε ομάδα, τέλος, χρησιμοποίησε ένα λογισμικό παρουσίασης της επιλογής της, για να ετοιμάσει μια παρουσίαση των αποτελεσμάτων της στην ολομέλεια της τάξης. Είναι χαρακτηριστικό, πάντως, ότι όλες οι ομάδες επέλεξαν το MS PowerPoint με το οποίο όλοι οι μαθητές ήταν ιδιαίτερα εξοικειωμένοι.

Β' Φάση

5^η και 6^η διδακτικές ώρες

Κατά την 5^η και 6^η διδακτική ώρα, ανακοινώθηκαν στην ολομέλεια της τάξης τα αποτελέσματα των ερευνών κάθε ομάδας και ακολούθησαν τα πρώτα αξιολογικά σχόλια με κριτήρια τόσο το παραχθέν έργο (πρωτοτυπία, σχέση με τα ζητούμενα, συμβολή στον τελικό στόχο της αναπαράστασης της δίκης), όσο και τη συμμετοχή των μελών της ομάδας σε αυτό, αλλά και την παρουσίαση της έρευνας της κάθε ομάδας. Η αξιολόγηση είχε τη μορφή τόσο αυτοαξιολόγησης των μελών κάθε ομάδας, όσο και αξιολόγησης των ομάδων μεταξύ τους, αλλά και αξιολόγηση από τον διδάσκοντα. Η όλη διαδικασία έγινε προφορικά, ενώ τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίστηκαν από κοινού από τους μαθητές και τον διδάσκοντα. Πολλοί από τους

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μαθητές έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την απονομή δικαιοσύνης κατά την αρχαιότητα και τη διαδικασία που ακολουθούνταν, κυρίως επειδή αυτή διέφερε σημαντικά από την αντίστοιχη σημερινή.

Γ' Φάση:

7^η, 8^η, 9^η διδακτικές ώρες

Κατά την 7^η διδακτική ώρα, οι μαθητές κάθε ομάδας ανέλαβαν νέους ρόλους που σχετίζονται με τη δίκη. Έγιναν δικαστές, ένορκοι, κατήγορος, κατηγορούμενος και κλήθηκαν να συζητήσουν το ζήτημα της κατηγορίας που απευθύνεται στον Λοχίτη. Επέλεξαν τους ρόλους τους και χρησιμοποίησαν, σε κάποιες περιπτώσεις, το πρωτότυπο κείμενο του Ισοκράτη για να αναπαραστήσουν τις συνθήκες της δίκης. Στο συγκεκριμένο σημείο υπήρξε κάποια καθυστέρηση, καθώς υπήρχαν ρόλοι που ήταν ιδιαίτερα δημοφιλείς και άλλοι μη. Ψήφισαν, όπως ψήφιζαν οι αρχαίοι δικαστές και τελικά καταδίκασαν τον Λοχίτη, αιτιολογώντας την απόφασή τους με βάση, κυρίως, τα όσα αναφέρονται στο αρχαίο κείμενο ότι υπέστη ο κατήγορος αλλά και τα όσα πληροφορήθηκαν για τη διαδικασία.

Κατά την 8^η και 9^η διδακτική ώρα, οι δικαστές «καθαρογράφησαν» την απόφασή τους. Επρόκειτο για μια προσπάθεια ομαδικής συγγραφής απλών προτάσεων σε αρχαία ελληνικά. Η διδάσκουσα, παρότι το σενάριο προέβλεπε συντονιστικό ρόλο για αυτήν, συνέβαλε αρκετά υποβοηθητικά στη συγγραφή του τελικού κειμένου. Οι μαθητές μπορούσαν να συμβουλευτούν στο σημείο αυτό αντίστροφο λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, καθώς δεν ήταν εξοικειωμένοι με δικανικό λεξιλόγιο. Οι μαθητές ανέλαβαν να αναρτήσουν την απόφασή τους στο Padlet, έναν εικονικό τοίχο ο οποίος διαδραμάτισε το ρόλο της αρχαίας Αγοράς όπου αναρτώνταν σε λίθινες στήλες οι σχετικές αποφάσεις κατά την αρχαιότητα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1:

ΟΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΕΣ

Ο σκοπός σας είναι να αναπαραστήσετε τη δίκη στην οποία εκφωνήθηκε ο δικανικός λόγος του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου» και να εκδώσετε απόφαση για το ζήτημα. Η ομάδα σας θα συμβάλει στην έκδοση αυτής της απόφασης για τη συγκεκριμένη υπόθεση, κάτι που θα πραγματοποιηθεί στην ολομέλεια της τάξης. Η απόφαση της ολομέλειας θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης ή στην ομάδα της τάξης στο Facebook. Οι αποφάσεις της αθηναϊκής πολιτείας, άλλωστε, αναρτώνταν σε κοινή θέα στην αρχαία Αγορά ώστε γίνονταν γνωστές σε όλους.

- Η **αποστολή** της ομάδας σας, των «σκηνο-θετών», είναι να συλλέξετε πληροφορίες για να αναπαρασταθούν όλα εκείνα τα δεδομένα που συνιστούσαν μία δικαζόμενη υπόθεση στην αρχαία Αθήνα. Θα βρείτε, λοιπόν, στοιχεία για τον τόπο όπου πραγματοποιούνταν οι δίκες, τα πρόσωπα που συμμετείχαν σε αυτές, τις υποθέσεις που εκδικάζονταν, αλλά και για τον υλικό πολιτισμό των δικαστηρίων τα αντικείμενα, δηλαδή που χρησιμοποιούνταν σε αυτά.
- **Πηγές** από όπου μπορείτε να συλλέξετε τις ανάλογες πληροφορίες είναι
  - Το [σχολικό σας βιβλίο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
  - Η ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού [Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#).
  - Αναζήτηση στο διαδίκτυο με τις κατάλληλες λέξεις – κλειδιά και χρήση μιας μηχανής αναζήτησης.
- **Συμβουλές:** α) αν έχετε οποιαδήποτε αρχαία ή νέα ελληνική λέξη άγνωστη μπορείτε να καταφύγετε σε [ηλεκτρονικά λεξικά](#). Προτείνονται τα λεξικά [της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, β)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μπορείτε να οργανώσετε τη δουλειά σας αναθέτοντας σε κάθε μέλος της ομάδας να αναζητήσει διαφορετικό υλικό με βάση τα ζητούμενά σας (τόπος, πρόσωπα, υποθέσεις, υλικά αντικείμενα)

- **Το τελικό προϊόν** της εργασίας σας θα είναι μία παρουσίαση (μέγιστος χρόνος 5 λεπτά) του θέματος σας οποιασδήποτε μορφής (διαφάνειες, κινούμενες εικόνες, ήχοι κ.λ.π.) με οποιοδήποτε ανάλογο λογισμικό που θα επιλέξετε. Θα παρουσιάσετε τα ευρήματα των ερευνών σας σε επόμενη διδακτική ώρα στην ολομέλεια της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 2:

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Ο σκοπός σας είναι να αναπαραστήσετε τη δίκη στην οποία εκφωνήθηκε ο δικανικός λόγος του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου» και να εκδώσετε απόφαση για το ζήτημα. Η ομάδα σας θα συμβάλει στην έκδοση αυτής της απόφασης για τη συγκεκριμένη υπόθεση, κάτι που θα πραγματοποιηθεί στην ολομέλεια της τάξης. Η απόφαση της ολομέλειας θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης ή στην ομάδα της τάξης στο Facebook. Οι αποφάσεις της αθηναϊκής πολιτείας, άλλωστε, αναρτώνταν σε κοινή θέα στην αρχαία Αγορά ώστε γίνονταν γνωστές σε όλους.

- Η **αποστολή** της ομάδας σας, των «Γραμματέων του δικαστηρίου», είναι να συλλέξετε πληροφορίες για τη διαδικασία που ακολουθούνταν στα αθηναϊκά δικαστήρια ώστε να διεκδικήσει κάποιος νομικά τα δικαιώματά του.
- **Πηγές** από όπου μπορείτε να συλλέξετε τις ανάλογες πληροφορίες είναι
  - Το [σχολικό σας βιβλίο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
  - Η ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού [Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#).
  - Αναζήτηση στο διαδίκτυο με τις κατάλληλες λέξεις – κλειδιά και χρήση μιας μηχανής αναζήτησης.
- **Συμβουλές:** αν έχετε οποιαδήποτε αρχαία ή νέα ελληνική λέξη άγνωστη μπορείτε να καταφύγετε σε [ηλεκτρονικά λεξικά](#). Προτείνονται τα λεξικά [της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- **Το τελικό προϊόν** της εργασίας σας θα είναι μία παρουσίαση (μέγιστος χρόνος 5 λεπτά) του θέματος σας οποιασδήποτε μορφής (διαφάνειες, κινούμενες εικόνες, ήχοι κ.λ.π.) με οποιοδήποτε ανάλογο λογισμικό που θα επιλέξετε. Θα παρουσιάσετε τα ευρήματα των ερευνών σας σε επόμενη διδακτική ώρα στην ολομέλεια της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας 3:

ΟΙ ΝΟΜΙΚΟΙ

Ο **σκοπός σας** είναι να αναπαραστήσετε τη δίκη στην οποία εκφωνήθηκε ο δικανικός λόγος του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου» και να εκδώσετε απόφαση για το ζήτημα. Η ομάδα σας θα συμβάλει στην έκδοση αυτής της απόφασης για τη συγκεκριμένη υπόθεση, κάτι που θα πραγματοποιηθεί στην ολομέλεια της τάξης. Η απόφαση της ολομέλειας θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης ή στην ομάδα της τάξης στο Facebook. Οι αποφάσεις της αθηναϊκής πολιτείας, άλλωστε, αναρτώνταν σε κοινή θέα στην αρχαία Αγορά ώστε γίνονταν γνωστές σε όλους.

- Η **αποστολή** της ομάδας σας, των «Νομικών», είναι να συλλέξετε πληροφορίες για το ποιοι ήταν οι κατηγοροί και οι κατηγορούμενοι, οι δικαστές, οι ένορκοι και οι μάρτυρες σε μια αρχαία αθηναϊκή δίκη.
- **Πηγές** από όπου μπορείτε να συλλέξετε τις ανάλογες πληροφορίες είναι
  - Το [σχολικό σας βιβλίο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
  - Η ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού [Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#).
  - Αναζήτηση στο διαδίκτυο με τις κατάλληλες λέξεις – κλειδιά και χρήση μιας μηχανής αναζήτησης.
- **Συμβουλές:** α) αν έχετε οποιαδήποτε αρχαία ή νέα ελληνική λέξη άγνωστη μπορείτε να καταφύγετε σε [ηλεκτρονικά λεξικά](#). Προτείνονται τα λεξικά [της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, β) μπορείτε να οργανώσετε τη δουλειά σας αναθέτοντας σε κάθε μέλος της ομάδας να αναζητήσει διαφορετικό υλικό με βάση τα ζητούμενά σας (κατηγορός, κατηγορούμενος, δικαστής, ένορκος, μάρτυρας).
- **Το τελικό προϊόν** της εργασίας σας θα είναι μία παρουσίαση (μέγιστος χρόνος 5 λεπτά) του θέματος σας οποιασδήποτε μορφής (διαφάνειες,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κινούμενες εικόνες, ήχοι κ.λ.π.) με οποιοδήποτε ανάλογο λογισμικό που θα επιλέξετε. Θα παρουσιάσετε τα ευρήματα των ερευνών σας σε επόμενη διδακτική ώρα στην ολομέλεια της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας 4:

ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΕΣ

Ο **σκοπός σας** είναι να αναπαραστήσετε τη δίκη στην οποία εκφωνήθηκε ο δικανικός λόγος του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου» και να εκδώσετε απόφαση για το ζήτημα. Η ομάδα σας θα συμβάλει στην έκδοση αυτής της απόφασης για τη συγκεκριμένη υπόθεση, κάτι που θα πραγματοποιηθεί στην ολομέλεια της τάξης. Η απόφαση της ολομέλειας θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης ή στην ομάδα της τάξης στο Facebook. Οι αποφάσεις της αθηναϊκής πολιτείας, άλλωστε, αναρτώνταν σε κοινή θέα στην αρχαία Αγορά ώστε γίνονταν γνωστές σε όλους.

- Η **αποστολή** της ομάδας σας, των «Νομοθετών, είναι να συλλέξετε πληροφορίες για τους νόμους που ακολουθούσαν τα αθηναϊκά δικαστήρια ώστε να απονείμουν ορθά τη δικαιοσύνη και να εξασφαλίσουν ισονομία για όλους.
- **Πηγές** από όπου μπορείτε να συλλέξετε τις ανάλογες πληροφορίες είναι
  - Το [σχολικό σας βιβλίο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
  - Η ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού [Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#).
  - Αναζήτηση στο διαδίκτυο με τις κατάλληλες λέξεις – κλειδιά και χρήση μιας μηχανής αναζήτησης.
- **Συμβουλές:** αν έχετε οποιαδήποτε αρχαία ή νέα ελληνική λέξη άγνωστη μπορείτε να καταφύγετε σε [ηλεκτρονικά λεξικά](#). Προτείνονται τα λεξικά [της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Το **τελικό προϊόν** της εργασίας σας θα είναι μία παρουσίαση (μέγιστος χρόνος 5 λεπτά) του θέματος σας οποιασδήποτε μορφής (διαφάνειες, κινούμενες εικόνες, ήχοι κ.λ.π.) με οποιοδήποτε ανάλογο λογισμικό που θα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

επιλέξετε. Θα παρουσιάσετε τα ευρήματα των ερευνών σας σε επόμενη διδακτική ώρα στην ολομέλεια της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας 5:

ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ

Ο **σκοπός σας** είναι να αναπαραστήσετε τη δίκη στην οποία εκφωνήθηκε ο δικανικός λόγος του Ισοκράτη «Κατά Λοχίτου» και να εκδώσετε απόφαση για το ζήτημα. Η ομάδα σας θα συμβάλει στην έκδοση αυτής της απόφασης για τη συγκεκριμένη υπόθεση, κάτι που θα πραγματοποιηθεί στην ολομέλεια της τάξης. Η απόφαση της ολομέλειας θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης ή στην ομάδα της τάξης στο Facebook. Οι αποφάσεις της αθηναϊκής πολιτείας, άλλωστε, αναρτώνταν σε κοινή θέα στην αρχαία Αγορά ώστε γίνονταν γνωστές σε όλους.

- Η **αποστολή** της ομάδας σας, των «Φιλολόγων», είναι να διερευνήσετε τη συγκεκριμένη υπόθεση που εκδικάζεται κατά του Λοχίτη και να συνεισφέρεται πληροφορίες για αυτήν. Εντοπίζετε [όλο τον λόγο του Ισοκράτη](#) στο [Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας](#) στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και συλλέγετε από εκεί πληροφορίες.
- **Πηγές** από όπου μπορείτε να συλλέξετε τις ανάλογες πληροφορίες είναι
  - [Το σχολικό σας βιβλίο](#) στην ψηφιακή του έκδοση.
  - Το [Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, όπου μπορείτε να εντοπίσετε όλο τον δικανικό λόγο του Ισοκράτη [«Κατά Λοχίτου»](#).
  - Αναζήτηση στο διαδίκτυο με τις κατάλληλες λέξεις – κλειδιά και χρήση μιας μηχανής αναζήτησης.
- **Συμβουλές:** αν έχετε οποιαδήποτε αρχαία ή νέα ελληνική λέξη άγνωστη μπορείτε να καταφύγετε σε [ηλεκτρονικά λεξικά](#). Προτείνονται τα λεξικά [της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Το **τελικό προϊόν** της εργασίας σας θα είναι μία παρουσίαση (μέγιστος χρόνος 5 λεπτά) του θέματος σας οποιασδήποτε μορφής (διαφάνειες, κινούμενες εικόνες, ήχοι κ.λ.π.) με οποιοδήποτε ανάλογο λογισμικό που θα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

επιλέξετε. Θα παρουσιάσετε τα ευρήματα των ερευνών σας σε επόμενη διδακτική ώρα στην ολομέλεια της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η Γ΄ Φάση του σεναρίου προσφέρει δυνατότητες πολύ σημαντικής επέκτασης στην προοπτική της εφαρμογής ενός 10ωρου Σχεδίου Εργασίας (Project). Θα μπορούσαν οι μαθητές, αν είναι κατάλληλα εξοικειωμένοι, να χωριστούν σε νέες ομάδες αποτελούμενες από ένα μέλος από κάθε προηγούμενη ομάδα (ένας σκηνο-θέτης, ένας γραμματέας ένας νομικός, ένας νομοθέτης και ένας φιλόλογος) και να αποδομήσουν πρώτα ένα υπάρχον ψήφισμα της αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας με σκοπό να συντάξουν την τελική απόφασή τους, σύμφωνα με αυτό. Αναζήτηση ανάλογων επιγραφών που μπορούν να αξιοποιηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση μπορούμε να αναζητήσουμε στην ιστοσελίδα του [Τομέα Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας](#) του Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Η πιθανή ανάρτηση της απόφασης στο Facebook μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια διαθεματική προσέγγιση, με τη συμβολή της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, της Ιστορίας αλλά και κοινωνιολογικών μαθημάτων, για την αξιολόγησή του ως χώρου μιας σύγχρονης «Αγοράς» όπου μπορεί να συζητηθούν τα πάντα.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε σε ένα τμήμα της Γ΄ Γυμνασίου του 1^{ου} Γυμνασίου του Κολλεγίου Ανατόλια. Η πλειονότητα των μαθητών του συγκεκριμένου τμήματος (σε αντίθεση με τα άλλα τμήματα της ίδιας τάξης) δεν παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες στο γλωσσικό αυτό μάθημα. Κατά κοινή ομολογία των διδασκόντων οι επιδόσεις τους στα μαθήματα, όπως και η συνεργατική διάθεσή τους, είναι ξεχωριστή, κάτι το οποίο διευκόλυνε την αποδοτική εφαρμογή του σεναρίου. Συχνά τόσο στο μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας όσο και στο μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση γίνονται γόνιμες συζητήσεις και συνδέσεις με τη σύγχρονη πραγματικότητα. Στην εφαρμογή του σεναρίου με διευκόλυνε σημαντικά και το γεγονός πως διδάσκω στο εν λόγω τμήμα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

και το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Η μεγάλη εξοικείωσή τους με την τεχνολογία λειτούργησε, επίσης, πολύ θετικά. Η χρήση της, άλλωστε, στα γλωσσικά μαθήματα κινεί το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς με αυτόν τον τρόπο ξεφεύγουμε από την παραδοσιακή διδασκαλία.

Μεμονωμένες περιπτώσεις μαθητών, παρότι είχαν μεγάλη εξοικείωση με τους υπολογιστές, αντιμετώπισαν το σενάριο ως μία ακόμη αγγαρεία και απέφυγαν να εμπλακούν ενεργά στην ομάδα. Χρειάστηκε η κινητοποίηση των άλλων μελών της ομάδας και η ανάθεση από μέρους μου ενός ρόλου. Αρκετοί, όμως, δικανικοί όροι ή στοιχεία του πολιτισμού της αρχαίας Αθήνας δυσκόλευσαν τους μαθητές να κατανοήσουν το περιεχόμενο της συγκεκριμένης ιστοσελίδας «Μια ημέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια». Ελάχιστοι μαθητές επικαλέστηκαν τις γνώσεις τους από το μάθημα της Αρχαίας Ιστορίας. Η ομάδα των «Φιλολόγων» συνάντησε δυσκολίες στο να σχηματίσει συνολική εικόνα του λόγου, καθώς δεν είχε στα χέρια της τη μετάφραση όλου του έργου.

Σε σχέση με τη συγκρότηση των ομάδων δεν υπήρξε καμιά παρέμβαση της διδάσκουσας. Η απόφαση αυτή ήταν σκόπιμη, καθώς αποτελούσε συνειδητή πρόθεση το σενάριο να πραγματοποιηθεί με όσο μεγαλύτερη αυτενέργεια των μαθητών. Οι μαθητές χειρίστηκαν, πάντως, με ευκολία το λογισμικό παρουσίασης παρόλο που εντοπίστηκαν τα γνωστά προβλήματα *Αντιγραφής* και *Επικόλλησης*.

Κατά την προσομοίωση του αθηναϊκού δικαστηρίου οι μαθητές έδειξαν ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Σχηματίστηκαν τέσσερις ομάδες, κατηγορος (έξι άτομα), κατηγορούμενος (έξι άτομα), δικαστές (έξι άτομα), ένορκοι (έξι άτομα) οι οποίες λειτούργησαν με βάση το αρχαίο κείμενο του σχολικού εγχειριδίου, αλλά και τη δουλειά της ομάδας των «φιλόλογων».

Το πιο δύσκολο τμήμα του σεναρίου ήταν η συνεργατική συγγραφή της απόφασης σε αρχαία ελληνικά. Υπήρξε μεγάλη καθυστέρηση, συμμετοχή μόνο κάποιων μαθητών και καθοριστικές επεμβάσεις του καθηγητή. Η χρήση του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

αντίστροφου λεξικού της αρχαίας ελληνικής γλώσσας βοήθησε σημαντικά. Αρκετοί, μάλιστα, μαθητές δε γνώριζαν την ύπαρξη τέτοιου είδους λεξικού. Κάποιοι από αυτούς έδειξαν ιδιαίτερο ενθουσιασμό στην αναζήτηση λέξεων της νέας ελληνικής στην αρχαία.

Γενικά στο συγκεκριμένο τμήμα υπήρξε θετική ανταπόκριση από την πλειονότητα των μαθητών. Σε αυτό συνέβαλαν τα Φύλλα Εργασίας, τα οποία είχαν συγκεκριμένη δομή και στοχοθεσία και μπορούσαν να απαντηθούν από τους μαθητές μέσα στο δοσμένο χρονικό πλαίσιο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & M Kalantzis. (eds). (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*.

<http://neamathisi.com/learning-by-design/> (20/12/2013)

Κουτσογιάννης, Δ. 2008. «Διδακτική αξιοποίηση των λεξικών και σωμάτων κειμένων: θεωρητικό πλαίσιο». Στο *Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και διδασκαλία της γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/education/cbt/utilization/theory.html (20 /12/ 2013)

Kress, G,& T Van Leeuwen.2001. *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Kron, F W. & A. Σοφός. 2007. *Διδακτική των Μέσων: Νέα μέσα στο πλαίσιο διδακτικών και μαθησιακών διαδικασιών* Μτφρ. Ε. Νούσια & Ε. Γεμενετζή. Αθήνα:Gutenberg.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2010. «Προοίμια Ιστοριογραφίας: Ένα υπόδειγμα διδασκαλίας χωρίς μετάφραση». Στο *Ενδογλωσσική μετάφραση*, επιμ. Δ. Ν. Μαρωνίτης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/ancient_greek/education/translation/support_practice/page_000.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/education/translation/support_practice/page_000.html) (20/12/2013)